

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMUS-ATVIRAJĄ KOLONIJĄ IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2022-09-09 Nr. 4D-2022/1-697
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022-06-10 gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau vadinama ir – PPN-AK) ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD) pareigūnų galimai neteisėtų veiksmų, susijusių su galimai netinkamu skundų nagrinėjimu (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodyta, kad:

2.1. „[...] 2022-04-04 mano būryje (7 būrys) neveikė taksofono aparatai, nors visam kitam lagerį taksofonai veikė ir nuteistieji galėjo paskambinti. Man šią dieną labai reikėjo paskambinti žmonai, nes [...] būtent 2022-04-04 ji turėjo kreiptis į ligoninę, o aš labai pergyvenau dėl jos. Kreipiausi ir į dinaminės apsaugos pareigūnę ir į SVS pareigūnę [...] bet išvesti skambinti nebuvom.[...]“

2022-04-04 vakare parašiau skundą reg. Nr. 72-(5-6)666 Pravieniškių PN-AK direktoriui, kur viską smulkiai išdėsciau ir prašiau įvertinti [...] veiksmus bendraujant pikta ir grubiai ir ar nebuvo pažeistos mano teisės į skambučius. [...].

Pravieniškių PN-AK savo rašte į mano skundą pateikė melagingą informaciją (rašto 2022-04-13 Nr. 7-1872). Visų pirma nurodė, jog aš norėjau skambinti advokatui, o ne žmonai, o antra, kad aš iškart, pakeltu tonu pradėjau kalbėti [...] „[...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] 2022-04-05 apskundžiau PPN-AK raštą Kalėjimų departamentui. [...] KD 2022-05-26 raštu Nr. 2S-1395 atsakė į mano skundą ir atmetė jį kaip nepagrįstą. Kad rašte nurodė, kad aš skambinau 2022-04-03, 2 kartus ir 2022-04-05, 3 kartus, ir nurodo, kad mano teiginys, jog buvo pažeistos mano teisės – neatitinka tikrovės. [...] KD netinkamai išnagrinėjo mano skundą ir neįvertino svarbos paskambinti man būtent 2022-04-04, nes būtent tą dieną žmona kreipėsi į daktarus ir buvo skubiai paguldyta į ligoninę [...]“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022-06-14 raštu Nr. 4D-2022/1-697/3D-1402 kreipėsi į PPN-AK,

prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2022-06-28 Seimo kontrolierė gavo PPN-AK 2022-06-28 atsakymą Nr. 14-8908, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] nuteistasis X buvo kreipęsis su skundu 2022-04-04 dėl aukščiau nurodytų aplinkybių, jam 2022-04-13 atsakyta motyvuotu atsakymu Nr. 7-1872“, kuriame nurodyta: „[...] Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 102 nustato: „Nuteistiesiems leidžiama paskambinti telefonu. Skambinimo dažnumą nustato šio 55, 73, 74, 75, 79, 80, 85, 86, 91 ir 152 straipsniai. Pataisos įstaigos direktorius pavaduojantis pareigūnas turi teisę leisti papildomai vieną kartą paskambinti telefonu, prašo nuteistasis dėl svarbių aplinkybių“. [...] Pataisos įstaigos Trečiajame sektoriuje 2022-04-04, 7-8 būriuose buvo sugedę [...] aparatai kuriais naudojasi nuteistieji, gedimas pašalintas sekančią dieną. Patikrinus „<...>“ sistemoje Jūsų telefoninius skambučius, matyti, jog 2022-04-03 skambinote ir kalbėjote du kartus, o 2022-04-05 tris kartus. Jūsų specialioji teisė – paskambinti telefonu nebuvo apribota. [...] Saugumo valdymo skyriaus pareigūnė raštu pažymėjo, jog skunde dėstomi teiginiai, neatitinka tikrovės, kadangi savo tarnybines funkcijas vykdo griežtai vadovaudamasi teisės aktuose numatytomis normomis. Pamatęs pareigūnę iš karto, pakeltu tonu pradėjote reikšti nepasitenkinimą, kad negalite pasiskambinti būtent tuo metu kada užsimanote. Jums paaiškinta, kad taksofono aparatai šiuo metu yra sugedę, gedimas yra tvarkomas ir kuomet bus pašalintas, Jūs busite išvestas iš kameros paskambinti. [...] Nuteistasis nebuvo vedamas į drausmės grupės būrį ar kitą skambinimo vietą, tam kad būtų užtikrintas jo ir kitų nuteistųjų saugumas. [...]“;

4.2. „[...] Teikiame skundžiamos pareigūnės tarnybinių pranešimą“, kuriame pareigūnė teigia: „[...] atidariau kameros duris nuteistasis iš karto, pakeltu tonu pradėjo reikšti nepasitenkinimą tuo, kad negali pasiskambinti būtent tuo metu kada užsimano.

Nuteistajam buvo paaiškinta, kad taksofono aparatai šiuo metu yra sugedę, gedimas yra tvarkomas ir kuomet jis bus pašalintas nuteistasis bus išvestas iš kameros paskambinti. Nuteistasis X pradėjo šmeižti pareigūnus, kad jie nevykdo savo funkcijų, neveda jo skambinti į kitus gyvenamuosius būrius [...]. [...] jam pakartotinai paaiškinau, kad [...] jis laisvės atėmimo bausmę atlieka kamerinio tipo gyvenamosiose patalpose ir siekiant užtikrinti jo, bei kitų asmenų saugumą X į drausmės grupės būrį ar į kitus būrius vedamas nebus.[...]“, ir nuteistojo X naudojimosi fiksuoto ryšio, įmonės „<...>“ telefonu skambučių suvestinę 2022-04-(03-05).[...].“

5. Seimo kontrolierė 2022-06-14 raštu Nr. 4D-2022/1-697/3D-1400 kreipėsi į KD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2022-06-28 Seimo kontrolierė gavo KD 2022-06-27 atsakymą Nr. 1S-2403, kuriame nurodoma:

5.1. „Atsakydami į 2022 m. birželio 14 d. raštą Nr. 4D-2022/1-697/3D-1400 „Dėl informacijos pateikimo“, informuojame, kad Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjų departamentas) 2022-04-28 gautas pareiškėjo 2022-04-15 skundas. Atsakymas į pareiškėjo skundą pateiktas Kalėjų departamento 2022-05-26 raštu Nr. 2S-1395 „Dėl skundo nagrinėjimo“, kuriame nurodyta:

„[...] Siekiant objektyviai ir nuodugnai ištirti Jūsų skundą bei nustatyti visas aplinkybes, buvo kreiptasi į Pravieniškų PN-AK administraciją ir paprašyta pateikti visą turimą dokumentaciją bei paaiškinti Jūsų skunde minimus faktus. Iš Pravieniškų PN-AK buvo gauta dokumentinė medžiaga, kurioje teigiama, kad 2022-04-04 būriuose Nr. 7 ir Nr. 8 buvo sugedę taksofonų aparatai, tačiau kitą dieną jie jau buvo sutaisyti. Informuojame, kad jeigu kas nors sulūžo ir įstaigą neturi atsarginių detalių, jog operatyviai galėtų pašalinti gedimus, tuomet turi sulūžusią detalę nupirkti. Pažymime, kad laisvės atėmimo vietų įstaiga yra biudžetinė įstaiga ir ji norėdama įsigyti kokią nors prekę ar paslaugą privalo vadovautis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka ir terminais, o tai reiškia, jog pirkimų procedūra užtrunka tam tikrą laiko tarpą. Taip pat pažymime, kad 2022-04-03 Jūs telefonu kalbėjote 2 kartus, o 2022-04-05 – 3 kartus. Jūsų teiginys, kad įstaiga pažeidžia Jūsų teises ir nesudaro galimybės skambinti telefonu – neatitinka tikrovės.

Laisvės atėmimo vietų įstaigos kiek leidžia jų finansinės galimybės ir žmogiškieji ištekliai visuomet siekia pagerinti suimtųjų (nuteistųjų) laikymo sąlygas. Manytume, kad abipusis

mandagumas, bendradarbiavimas, teisės aktų reikalavimų laikymasis padės ateityje išvengti nesusipratimų tarp Jūsų ir Pravieniškių PN-AK administracijos. Taip pat Pravieniškių PN-AK administracijai priminėme, kad pareigūnai gali veikti tik laikydamiesi įstatymo apibrėžtų kompetencijos ribų ir tik įstatymo numatytais būdais bei priemonėmis.

Kalėjimų departamento vertinimu, Pravieniškių PN-AK direktoriaus 2022-04-13 atsakymas Nr. 7-1872 pateiktas iš esmės nepažeidžiant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 10 str. nustatytų reikalavimų (Administraciniame sprendime nurodyta: administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ir kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; administracinio sprendimo motyvai; administracinio sprendimo apskundimo tvarka; administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos). Dėl techninės klaidos nurodytas neteisingas skambučio adresatas (vietoj žmonos nurodytas advokatas) nesudaro prielaidų pripažinti atsakymą neteisingu ir neteisėtu.[...].“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK)

102 straipsnis. Nuteistųjų teisė paskambinti telefonu – „1. Nuteistiesiems leidžiama paskambinti telefonu. Skambinimo dažnumą nustato šio Kodekso 55, 73, 74, 75, 79, 80, 85, 86, 91 ir 152 straipsniai. Pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas turi teisę leisti papildomai vieną kartą paskambinti telefonu, jeigu to prašo nuteistasis dėl svarbių aplinkybių. 2. Nuteistajam paskambinti telefonu leidžiama, jeigu jis tuo metu yra mokus arba naudojasi ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita. Skambinti ir kalbėti telefonu galima ne ilgiau kaip 15 minučių. Kam skambinti, pasirenka nuteistasis. Telefoninių pokalbių išlaidas, kai nesinaudojama ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita, apmoka pats nuteistasis. 3. Telefoninis pokalbis gali būti nutrauktas, jeigu nuteistasis pažeidžia skambinimo tvarką. 4. Nuteistųjų pasiūlymai, prašymai (pareiškimai), peticijos ir skundai telefonu neperduodami. 5. Skambinimo telefonu tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės.“;

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...].“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VA):

3 straipsnis. Viešojo administravimo principai – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...].“;

10 straipsnis. Administracinių sprendimų priėmimas – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo

priežastys.[...].“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011).“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas Skunde rašė, kad su skundais kreipėsi į PPN-AK ir KD dėl galimai nesudarytos 2022-04-04 galimybės paskambinti žmonai, Pareiškėjo teigimu, gavo skundų turinius neatitinkančius atsakymus.

10. Nagrinėdami pareiškėjų skundus PPN-AK ir KD, kaip viešojo administravimo subjektai, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis VAĮ ir viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų. Į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydami visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindami prašymo ar skundo turinį (šios pažymos 7 ir 8 punktai).

Viešojo administravimo įstatyme numatyta, jog priimdami administracinį sprendimą viešojo administravimo subjektai privalo nurodyti teisinį ir faktinį pagrindimus ar kitokias administraciniam sprendimui įtakos turėjusias aplinkybes bei priimto sprendimo motyvus. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos, būtinai nurodant administracinio sprendimo apskundimo tvarką (šios pažymos 7 punktas).

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas su 2022-04-04 skundu kreipėsi į PPN-AK (PPN-AK gauta 2022-04-05 Nr. 72(5-6)666) dėl nesudarytos galimybės paskambinti, skunde nurodyta, kad 2022-04-04 Pareiškėjas norėjo paskambinti žmonai, tačiau paskambinti jam nebuvo leista. PPN-AK 2022-04-13 Nr. 7-1872 pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė, kad pataisos įstaigos Trečiajame sektoriuje 2022-04-04, 7–8 būriuose buvo sugedę taksofono aparatai, kuriais naudojasi nuteistieji, gedimas pašalintas kitą dieną, tada Pareiškėjui ir buvo sudaryta galimybė paskambinti. Patikrinus „<...>“ sistemoje Pareiškėjo telefoninius skambučius, matyti, jog Pareiškėjas 2022-04-03 skambino ir kalbėjo du kartus, o 2022-04-05 – tris kartus. Pareiškėjui taip pat buvo nurodyta, kad jis nebuvo vedamas į kitą skambinimo vietą tam, kad būtų užtikrintas jo ir kitų nuteistųjų saugumas.

BVK 183 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų

veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. Kalėjų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (BVK 183 str. 3 d.). Taigi, specialusis įstatymas, reguliuojantis bausmių vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus, – BVK, nustato privalomąją tvarką bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų išankstiniam nagrinėjimui ne teismo tvarka.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas, pasinaudodamas BVK jam suteikta teise, su 2022-04-15 skundu kreipėsi į KD (KD gauta ir užregistruota 2022-04-28 Nr. 2G-1280) skųsdamas netenkinantį PPN-AK pateiktą 2022-04-13 Nr. 7-1872 atsakymą dėl nesudarytos galimybės paskambinti 2022-04-04.

Seimo kontrolieriui įvertinus KD atsakymą nustatyta, kad KD, įvertinęs PPN-AK pateikto atsakymo turinį, nustatė, jog pateiktas atsakymas yra išsamus ir motyvuotas, nurodant faktines aplinkybes, atsakyta į skunde keliamus klausimus. KD taip pat paminėjo, kad iš PPN-AK buvo gauta dokumentinė medžiaga, kurioje teigiama, kad 2022-04-04 7 ir 8 būriuose buvo sugedę taksofonų aparatai, tačiau kitą dieną jie jau buvo sutaisyti, taip pat nurodė, kad 2022-04-03 Pareiškėjas telefonu kalbėjo 2 kartus, o 2022-04-05 – 3 kartus, todėl teiginys, kad įstaiga pažeidžia Pareiškėjo teises ir nesudaro galimybės skambinti telefonu – neatitinka tikrovės. KD taip pat atkreipė Pareiškėjo dėmesį, kad PPN-AK administracijos pateiktame atsakyme dėl techninės klaidos nurodytas neteisingas skambučio adresatas (vietoje žmonos nurodytas advokatas), tačiau tai nesudarė prielaidų pripažinti atsakymą neteisingu ir neteisėtu (šios pažymos 5.1 papunktis). Atsakymas pateiktas per teisės aktuose nustatytą terminą bei tinkamai nurodant apskundimo tvarką.

12. Atsižvelgiant į tai konstatuotina, jog PPN-AK ir KD pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjo skundus, įvertino visas skundų aplinkybes, tinkamai nurodė teisinį ir faktinį pagrindus; vertinant PPN-AK ir KD administracijos pateiktus atsakymus, konstatuotina, jog atsakymai parengti vadovaujantis BVK ir VAI nuostatomis ir terminais, todėl Pareiškėjo Skundas, kiek tai susiję su PPN-AK ir KD pareigūnų veiksmis (neveikimu), dėl galimai netinkamo skundų nagrinėjimo, pripažįstamas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Seimo kontrolierė, vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia X skundą dėl PPN-AK ir KD pareigūnų galimai neteisėtų veiksmų nagrinėjant skundus **atmesti**.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė